

**CERCETARE ANALITICĂ A SITUAȚIEI ȘI A
TENDINȚELOR DE DEZVOLTARE A
TURISMULUI ÎN COMUNITĂȚILE RURALE DIN
REGIUNEA CARPĂTICĂ**

Cercetarea analitică a situației și a tendințelor de dezvoltare a turismului în comunitățile rurale din zona Carpatică, a fost realizată în cadrul proiectului "Armonizarea dezvoltării turismului în zonele rurale din regiunea Carpatică", implementat de Asociația de Dezvoltare Economică din Ivano-Frankivsk, în parteneriat cu Departamentul de Turism, Integrare Europeană, Relații Externe și Investiții din cadrul Administrației de Stat Regională Ivano-Frankovsk, Fundația Carpatică – Ucraina și Centrul de Dezvoltare pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii Maramureș, susținute de Programul de cooperare transfrontalieră ENPI Ungaria – Slovacia – România –Ucraina 2007–2013.

Proiectul își propune să promoveze dezvoltarea socio-economică a comunităților rurale din Euroregiunea Carpatică bazată pe punerea în aplicare a unor politici locale eficiente, mecanisme de sprijin eficiente pentru dezvoltarea și comercializarea turismului în zonele de frontieră din Ucraina și România.

Cercetarea se bazează pe o analiză a documentelor existente, statisticilor de dezvoltare socio-economică a comunităților, a regiunilor și țărilor participante din ultimii 5 ani, a rapoartelor anuale oficiale ale guvernelor locale și autorităților publice, departamentelor de turism, studii anterioare efectuate de către Asociație în cadrul proiectelor din sectorul turistic.

Experții și oamenii de știință din domeniul marketingului în turism au fost implicați să lucreze în prezenta cercetare analitică.

Rezultatele cercetării, aprobate în cadrul reuniunilor grupului de experți al proiectului, au constituit baza pentru dezvoltarea Strategiei de dezvoltare rurală în zona Carpatică și crearea de produse turistice comune ucraineano – române.

CUPRINS

1. DESCRIEREA GENERALĂ A REGIUNII	4
2. DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII	7
3. DEZVOLTAREA ECONOMICĂ ÎN ZONA CARPATICĂ	9
4. DEZVOLTAREA SECTORULUI DE TURISM	11
4.1. Turism pentru schi	12
4.2. Turism pentru plimbări și ciclism	16
4.3. Turism pe apă	18
4.4. Turism de recreere	20
4.5. Turism rural	21
4.6. Turism cognitiv și pentru vizitarea obiectivelor turistice	24
4.7. Obiective turistice unice – “brand-uri“ din zona Carpatică	25
4.8. Dezvoltarea resurselor umane în sectorul turistic	29
4.9. Infrastructura turistică și de informații turistice	31

1. DESCRIERE GENERALĂ A REGIUNII

Regiunea Ivano-Frankovsk din Ucraina și județul Maramureș din România ca zone țintă din regiunea Carpatică, se află în centrul geografic al Europei.

Astfel, regiunea Ivano-Frankovsk este situată în sud-vestul Ucrainei, la punctul de întâlnire a două mari divizii geografice naturale - Câmpia Europei de Est și Carpații Orientali. În partea de sud, Regiunea Ivano-Frankovsk se învecinează cu România, în Sud-Vest - cu regiunea Transcarpatia, în Vest și Nord - cu regiunea Liov, în Nord-Est - cu regiunea Ternopil și în Sud-Est - cu regiunea Cernăuți.

Județul Maramureș este situat în nord-vestul României, în partea de nord a Transilvaniei, și este înconjurat de Muntii Oaș, Huta, Tibles și Maramureș. În est, Maramureșul se învecinează cu județul Suceava, în Sud - se învecinează cu județele Bistrița Năsăud, Cluj și Salaj, în vest - cu județul Satu Mare, iar în nord cu Ucraina.

Regiunea Ivano-Frankivsk și județul Maramureș au o frontieră de stat comună cu o lungime totală de 50 km. Zona țintă a regiunii carpatice ocupă o suprafață totală de 20,2 mii mp.

La 1 ianuarie 2010, populația din regiunea țintă Carpatică a fost de 1,9 milioane persoane, incluzând 900 de mii de persoane în localitățile urbane și 1 milion de persoane în zonele rurale. Populația feminină domină în rândul locuitorilor din mediul rural din regiunea Carpatică.

În regiunea Ivano-Frankovsk există 15 orașe, dintre care 5 orașe sunt cu subordonare regională. Cel mai mare oraș din regiune îl reprezintă centrul său regional - orașul Ivano-Frankivsk. În plus, există două orașe de dimensiuni medii - Kalush și Colomyia. Există 24 de așezări urbane în regiune și 765 de unități în mediul rural subordonate la 477 guverne locale (consilii sătești).

Județul Maramureș are 76 de unități administrative, dintre care 2 sunt cele mai mari orașe (Baia Mare și Sighetu Marmăției), 11 orașe mici și mijlocii (dintre care: Borșa, Vișeu de Sus, Baia Sprie, Târgu Lăpuș, Seini și Cavnic), 63 localități și 226 sate.

Zona țintă din regiunea Carpatica este una dintre cele mai frumoase din Europa. Prin natura sa, relieful este împărțit în trei părți: zona de câmpie, dealuri și zona de munte. Zona de munte cuprinde munți și zone mai joase, care aparțin Carpaților Orientali.

Principalele puncte ale reliefului: altitudinea maximă este de aproximativ 2.303 m (cel mai înalt punct Pietrosu Rodnei) și înălțimea minimă este de 120 m

(Lunca Someșului în apropiere de Seini). Cele mai înalte vârfuri ale regiunii: Hoverla (2061 m), Brebenesk (2036 m), Pop-Ivan (2028 m), Rebra (2001 m), Syvulya (1836 m), Țibleș - (1839 m), Hudin - (1611 m), Văratec - (1349 m) și Bran - (1953 m).

Zona țintă a regiunii Carpatice are o bogată rețea hidrografică: astfel, numărul total al fluxurilor de apă în regiunea Ivano-Frankovsk este de 8321 râuri cu o lungime totală de 15,656 km, inclusiv 188 de râuri cu o lungime de peste 10 km, cinci râuri cu lungimea de peste 100 km - Nistru, Prut, Svicha, Limnytsia și Bistrița cu Bystrica Nadvirnyanska. Rețeaua hidrografică a județului Maramureș este mai mare de 3000 km. Râurile din județ aparțin bazinelor Tisa și Someș. Tisa aduce împreună râurile care curg de-a lungul câmpiei Maramureșului: Vișeu, Iza și Ruscova cu afluenții lor, cele mai importante fiind Mara și Cosău. Râul Someș adună apă din partea de sud-vest a județului: râul Lăpuș și Sălaj, care, pe de altă parte, colectează ape din Cavnic și Săsar și afluenții lor.

Clima din zona țintă Carpatică este de natură tranzitorie de la moderat cald - umedă din Europa de Vest spre continentală în Europa de Est. Temperatura celei mai calde luni (iulie), la poalele munților este de la +18° la +20°, în stratul de munte fiind între +8° și +10°, cea mai rece lună (ianuarie) are temperaturi de -3° și -9°. Precipitațiile medii anuale variază de la 610 la 1000mm, care se explică prin prezența munților.

Zona țintă din regiunea Carpatică este renumită pentru peisajele pitorești și natura bogată. Flora din zonă are mai mult de 1500 de specii de plante, 120 dintre ele cu efect terapeutic, 60 dintre ele sunt recoltate anual pentru uz farmaceutic: măcieș, iarba comună a Sfantului John, Andromeda polifolia, brusturele obișnuit, scai filimică în trei părți. Fauna din regiunea Carpatică include circa 435 de specii, dintre care: 74 specii de mamifere și 280 specii de păsări.

Zona țintă din regiunea Carpatică este bogată în importante monumente naturale, culturale, arhitecturale și istorice, care sunt disponibile numai pe acest teritoriu și nicăieri altundeva în Europa.

Dintre obiectivele naturale cele mai renumite și atractive amintim: "Stancile Dovbush" - monument al naturii complex la nivel național, situat în apropiere de satul Bubnyshche, cascada Manyavsky pe râul Manyavka în districtul Bohorodchany în apropierea satului Porohy și mănăstirea din schitul Manyavsky, vulcanul noroios Starunskyy (satul Starunya), Piatra pictată - o capodoperă naturală unică amplasată la 7.5 km între pasul Bukovetsky, spre dreapta satului Cheretiv și râul Valea Vaserului din județul Maramureș.

Printre monumentele de arhitectură, cultură, religie, istorie și tehnică, cele mai importante sunt: Observatorul astronomic-meteorologic de pe vârful muntelui Pop Ivan (2028 m), în districtul Verkhovyna, fiind imobilul situat la înălțimea maximă în zonă; schitul Manyavsky , un monument de arhitectură din secolul al XVII-lea, situat în apropiere de satul Manyava din raionul Bogorodchany; Muzeul "Pysanka" (Oul de Paște) în orașul satului Colomyya; mănăstirea Hoshivskyy a Părinților Basilian și Biserica Schimbarea pe dealul Yasna, în satul Hoshiv din districtul Dolinsky; "tramvaiul Carpatica" - un complex unic de căi ferate cu ecartament îngust în districtul Dolyna, rezervația națională "Stravechea Galych"; muzeul după Ivan Franko și "casa hrazhda" în satul Krivorivnya raionul Verkhovynskyy; Muzeul de Etnografie și Folclor din Baia Mare situat în clădirea fostului teatru de vară, Muzeul Etnografic al Maramureșului în Sighetu Marmației, "Cimitirul Vesel" din Săpânța, județul Maramureș.

2. DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII

Dezvoltarea accelerată a industriei turismului necesită o dezvoltare rapidă a infrastructurii de turism, creșterea potențialului social și cultural, dezvoltarea tehnologică și a sectorului de transport. În ceea ce privește acest lucru este necesar să se creeze condiții favorabile pentru dezvoltarea unui produs competitiv pentru turismul regional.

Zona țintă a regiunii Carpatice are legături bune de comunicare cu mediul exterior. Sistemul de transport din regiune este reprezentat de transport feroviar, auto și aerian. Aeroporturile au capacități de a accepta transporturi de pasageri și de marfă. Teritoriul regiunii face parte din zona de dezvoltare a coridoarelor de transport internațional.

Rețeaua de drumuri publice este de 5891,4 km, care sunt împărțite în: 948 km de drumuri publice naționale, conectate cu centrele administrative ale regiunilor și orașelor din jurisdicția statului, drumuri teritoriale, județene și locale - 4943,4 km, care leagă centrele regionale între ele și cu cele regionale (județene), centre administrative ale raioanelor (județelor) cu centre de orașe și centrele de așezări între ele.

În ultimii cinci ani, îmbunătățiri concrete au avut loc în infrastructura feroviară din zona Carpatică. An după an, se observă o tendință clară de creștere a traficului, calitatea trenurilor se îmbunătățește, lucrările privind reconstrucția și modernizarea stațiilor de cale ferată din regiune este continuă.

Astfel, regiunea Ivano-Frankivsk dispune de o rețea relativ densă de căi ferate, cu o lungime considerabilă operațională. În 2005, lungimea totală a căilor ferate era de 494 km iar densitatea de căi ferate de 34,5 km la 1000 km.

Nodul de cale ferată principal al regiunii Ivano-Frankivsk este orașul Ivano-Frankivsk, unde rutele feroviare din șase direcții se întâlnesc. Trenurile internaționale asigură o conexiune directă a regiunii cu Belarus, Polonia, Rusia și Republica Moldova.

Stațiile de cale ferată din orașele Ivano-Frankivsk, Galych, Rohatyn, Colomyia, Yaremche, Dolyna au trecut printr-un proces de revizie și restaurare, majoritatea peronoanelor fiind reconstruite. Pentru a asigura o mai bună deservire a pasagerilor, au fost introduse trenurile "Ivano-Frankovsk - Kharkiv", "Ivano-Frankovsk - Minsk", "Cernăuți - Uzhgorod", trenului "Ivano-Frankovsk - Kiev" i-a fost acordat un statut de tren expres.

Există o linie importantă de cale ferată cu numărul 400 pe teritoriul județului Maramureș: Brașov - Ciceu - Deda - Dej - Baia Mare - Satu Mare (518 km) și linia principală 409: Salva - Viseu de Jos - Sighetu Marmăției (118 km). Pe teritoriul județului există căi ferate care duc în Ucraina (Sighetu Marmăției și Bistra), în Slovacia și Polonia; linia principală 423: Berlibas - Sighetu Marmăției - Teresva (63 km). Rețeaua feroviară asigură conectarea orasului Baia Mare, cu capitala României - București și cu vestul țării: Satu Mare - Oradea - Arad - Timișoara.

În regiunea Ivano-Frankovsk există un aeroport internațional "Ivano-Frankivsk", cu un zonă de aterizare și o pistă de decolare de 2500 m lungime, echipate pentru a accepta aeronave din prima categorie OACI în special, precum Boeing-767, IL-62, Tu-154, Il-76,

Tu-134, Yak-42 și clasele mai mici, precum și elicoptere de toate tipurile. În prezent, aeroportul deservește zboruri regulate spre Kiev și zboruri charter internaționale. Mai există aeroporturi locale în regiunea Ivano-Frankivsk, situate în orașele Colomyia, Kosiv, Snyatyn și Horodenka care ar putea în viitor să fie utilizate în scopuri turistice.

În județul Maramureș există un aeroport, cu zboruri interne spre București. Pentru a dezvolta aeroportul au fost făcute investiții pentru îmbunătățirea sistemelor de iluminat și de aterizare de urgență. Cel mai apropiat aeroport internațional, care deservește zboruri internaționale, este cel din Cluj-Napoca.

În zona țintă din regiunea Carpatică, creșterea anuală a capacității rețelei de telefonie locale are loc prin introducerea de noi stații de telefonie și prin modernizarea stațiilor existente operaționale. Schimbările în dezvoltarea rețelei de telefonie în regiune sunt importante. Numărul de telefoane, atât în mediul urban cât și cel rural, este în creștere. Dezvoltarea rețelei de telefonie mobilă contribuie la soluționarea problemelor.

Facilitățile de locuire și utilitățile sunt în curs de dezvoltare în regiune.

Alimentarea centralizată cu apă potabilă este disponibilă în 14 orașe și 15 sate din regiunea Ivano-Frankivsk. În județul Maramureș sunt 63 de localități cu rețele funcționale de apă potabilă.

Cota de spațiu de locuit dotat cu încălzire centrală, în zonele rurale din zona țintă este de 13,9%. Cota de spațiu de locuit, dotat cu apă caldă în zonele rurale este de 1,0%.

Alimentarea cu gaz este disponibilă la 83% din suprafața totală a zonei locuite, din zona țintă, inclusiv 79,1% în zonele rurale. Cu toate acestea, nivelul de alimentare cu gaz al fondului de locuințe este insuficient, mai ales în zonele rurale, unde utilizarea buteliilor este larg răspândită, ceea ce creează unele inconveniente pentru populația locală.

În ceea ce privește dezvoltarea rapidă a industriei turismului, există o mare nevoie și o atenție specială pentru protejarea râurilor, pârâurilor și bazinelor de apă împotriva poluării și contaminării cu apă industrială și deșeuri menajere, construcția depozitelor de deșeuri existente și nou-instalate în conformitate cu cerințele de siguranță a mediului și a standardelor sanitare; problema de colectare și de eliminare a deșeurilor menajere în zonele rurale.

Condiții favorabile pentru dezvoltarea sectorului comercial au fost create în regiunea țintă Carpatică. În ultimii ani, au avut loc îmbunătățiri pozitive în ceea ce privește problemele de formare a unei game largi de produse alimentare și alte bunuri de pe piața de consum, îmbunătățirea serviciilor comerciale și formarea de rețele de supermarket-uri.

3. DEZVOLTAREA ECONOMICĂ DIN ZONA CARPATICĂ

Economia din zona țintă a regiunii Carpatice este reprezentată de o gamă largă de sectoare: agricultura și silvicultura, construcții, industria mijloacelor de transport, comunicații, și, de asemenea, sectoare non-materiale, care definesc specificul regiunii și unde sunt concentrate rețelele principale ale infrastructurii de piață, instituțiile financiare, instituțiile de învățământ, sănătate și cultură din regiune. Populația activă din economia rurală (la vârsta de 15-70 ani), în regiunea Ivano-Frankovsk în 2009 a fost de 327,3 mii de oameni. Toate sectoarele de activitate economică au inclus 303,8 oameni. În județul Maramureș numărul total al persoanelor angajate în 2009 a fost de 97,7 mii.

Printre prioritățile de dezvoltare economică din regiunea Carpatică țintă este dezvoltarea agriculturii.

Consumul de alimente de bază depinde de veniturile populației și de completarea pieței interne cu produse agricole.

Fondul funciar din regiunea Ivano-Frankivsk cuprinde terenuri agricole, cu suprafața totală de 45,4% (631,7 ha), din care 60,7% - este teren arabil, 20,5% sunt pășuni, 13,1% - fânețe, 3,1% - câmpuri necultivate, 2,6% - plantații perene. În fondul funciar al județului Maramureș, în anul 2008, au fost 310,3 mii de hectare de teren agricol, 83,8 mii de hectare de terenuri arabile, 99,7 mii de hectare de terenuri necultivate, 119,9 hectare fânețe, 243 ha vii și 6590 ha acoperite cu grădini.

Producția de bază în agricultură din regiunea Carpatică este agricultura cerealelor, după cum cerealele reprezintă sursa cea mai valoroasă de alimente și o sursă a populației locale de creștere a nivelului de trai, baza de furaje pentru creșterea animalelor și materiale prime esențiale pentru industria de prelucrare. Alte specii agricole cultivate în regiune sunt: sfecla de zahăr, cartofii, legumele și fructele. Colectarea de fructe de pădure este un tip de activitate întâlnit pe scară largă în zonă.

Creșterea bovinelor, a altor animale și a păsărilor de curte de reproducție, precum și creșterea productivității acestora, este dezvoltat în regiune.

Un rol semnificativ în dezvoltarea pieței alimentare în regiune aparține industriei de pescuit. În ciuda consumului insuficient de produse din pește, în echilibru carne și pește, consumul de pește este de aproximativ 40% (calcularea normelor de proteine).

Zona țintă a regiunii Carpatice este renumită pentru o faună de valoare. Vânătorii pot lua parte la vânătoarea organizată de cerbi, caprioare, mistreți, cocoși de munte, cerbi lopatar, iepuri și fazani.

Zona țintă este una dintre regiunile atractive pentru investiții din Europa.

Volumul total al investițiilor străine directe atrase pentru economia regiunii Ivano-Frankovsk, până la 1 ianuarie 2010, este de 615,9 milioane USD, cu 28,1% mai mult decât investițiile de la începutul anului 2009. Investitorii din regiune sunt locuitorii din 46 de țări. Printre cele 10 țări investitoare, care reprezintă 90% din totalul investițiilor directe, sunt: Olanda - 313,1 milioane USD (50,8%), Polonia - 62,2 milioane USD (10,1%), Serbia - 39,8 milioane USD (6,5%), Germania - 33,5 milioane USD (5,4%), Danemarca - 30,6 milioane USD, Statele Unite ale Americii (5%), Italia - 20,8 milioane (3,4%), Suedia - 18,6 milioane USD (3,0%), Insulele Virgine Britanice - 15,6 milioane USD (2,5%), Marea Britanie - 13,4 milioane USD (2,2%), Canada - 11,6 milioane USD (1,9%).

Investiții semnificative au fost realizate de nerezidenți în întreprinderi industriale - 485,6 milioane USD (78,8% din totalul investițiilor), inclusiv industria de prelucrare - 453,7 milioane USD (73,7%), industria extractivă - 29,9 milioane USD (4,8%), producția și distribuția de energie electrică, gaze și apă - 2,0 milioane USD (0,3%). Investițiile în sectorul agricol, forestier și industria de vânătoare sunt de 66,8 milioane USD (10,9%), activități financiare - 34,1 milioane USD (5,5%), construcții - 14,2 milioane USD (2,3%), comerț, vehicule, repararea de obiecte de uz casnic și aparate personale de consum (electrocasnice) - 8,2 milioane USD (1,3%).

Exportul de bunuri fabricate în județul Maramureș, la 1 ianuarie 2010, este de 456,012 milioane EUR, iar importul în regiune (în aceeași perioadă) este de 384,845 milioane EUR. Astfel, surplusul comercial realizat este de 71,267 milioane EUR. În structura mărfurilor exportate din județul Maramureș, ponderea cea mai mare aparține mașinilor și echipamentelor 34,9%, 33,2% - bunuri și produse, 8,2% - produse din lemn, 7,8% - textile și produse textile, produse din metal - 6,2%, plastic, cauciuc - 3,8%.

Astfel, locația regiunii și a resurselor naturale disponibile determină un potențial semnificativ economic, natural și de resurse.

Capacitățile de lucru și o activitate de afaceri ridicată a populației locale, baza economică formată de generații, a dus la formarea unei imagini pozitive a regiunii ca o zonă favorabilă pentru dezvoltarea de afaceri și o bună calitate a vieții.

4. DEZVOLTAREA INDUSTRIEI TURISMULUI

Turismul și recreerea se anunță ca o direcție strategică de dezvoltare economică în zona Carpatică (regiunea Ivano-Frankivsk și județul Maramureș) și este un factor important de creștere stabilă și dinamică a veniturilor, având un impact pozitiv semnificativ asupra situației în multe sectoare ale economiei.

Cu fiecare an ce trece, industria turistică în multe sate din regiunea Carpatică începe să joace un rol de important în economie, aprofundând înțelegerea reciprocă în interiorul comunității prin încurajarea membrilor săi să-și dezvolte teritorii proprii. Turismul contribuie la creșterea ocupării forței de muncă, dezvoltarea relațiilor de piață și a cooperării internaționale, precum și menținerea echilibrului ecologic. Dezvoltarea turismului îmbunătățește mediul de investiții, începe să fie o sursă de creștere a veniturilor locale și la bugetul de stat, promovează dezvoltarea industriilor conexe turismului.

Principalele modalități de relaxare care sunt mai populare printre turiștii și vizitatorii din zona Carpatică sunt următoarele: turismul de schi (zone de schi cele mai populare sunt: Palyanytsya, Yablunytsya și Vorokhta aparținând Consiliului municipiului Iaremcea, orașul Kosiv, satul Sheshory și Tyudiv din districtul Kosiv, orașul Verkhovyna și satul Vyshkiv din Dolyna raionul Ivano-Frankivsk și orașele Borsa și Cavnic precum și stațiunile: Izvoare, Șuior și Mogoșa în județul Maramureș); drumeții și turismul cu bicicleta (cele mai populare printre turiști sunt traseele turistice prin munții Chornohora, trecătoarea vârfurilor Hoverla, Pop Ivan, Petros și munții Gutin, Rodnei din Maramureș, vizitarea lacurilor de munte Brebeneskul, Nesamovyte, Maricheyka și traseul turistic de ciclism ecologic la nivelul zonei "Kozakova Valley", de pe traseul: Ivano-Frankivsk - Vovchynsi - Kozakova Valley - Poberezzhya - Hanusivka - Usiny - Kolodiyivka - Ivano-Frankivsk, precum și rutele Gutin și zona Baia Mare), turismul pe apa (cel mai popular printre turiști este traseul de-a lungul canionului Nistru pe distanțe scurte de rafting pe râurile Prut, Cheremosh, Someș, Bistrița, Sălăuța), turism de recreere (apă minerală "Gorjanka", în satul Novyy Mizun din district Dolyna, "Burkut" în districtul Verhovyna, "Cherche", în satul Cherche din Rohatyn și Ocna Șugatag, în județul Maramureș); turismul rural (conform ultimelor date, aproximativ 1.100 de familii sunt implicate în turismul rural din zona Carpatică, oferind oaspeților servicii de nivel calitativ diferit), turism de vizitare cognitiv (evenimente importante: Festivalul Internațional "Crăciun în Carpați", Paștele din Kosmatskyy în satul Kosmach, districtul Kosiv, Sărbătoarea Fierarilor în Ivano-Frankivsk, festivalul regional în aer liber "Easter Egg", în satul Kolomyia, Vara în Polonyna în satul Verkhnyy Yaseniv din districtul Verkhovyna, festival de cântece patriotice și de acțiune "Yavorina" în district Dolyna, Festivalul de sporturi extreme "Mizunska Zvyhoda", în satul Novyy Mizun din district Dolyna, Festivalul

Internațional Huțului, proiectul Internațional de Artă "Porto-Franco-2011", Festivalul de pâine în Ivano-Frankivsk, artificiile din Boykiv în districtul Rozhnyativ, Sărbătoarea verii Carpatice, Festivalul mierii din Boykiv district Dolyna; programe turistice organizate - ca un exemplu, un tur al bisericilor de lemn de pe valea Izei, tururi organizate la Săpâța, vizitarea Cimitirului Vesel și a mănăstirii Săpâța, Crăciun în Maramureș, etc.

4.1. Turismul pentru schi

Regiunea Carpatică este unul dintre puținele locuri din Europa, potrivit pentru dezvoltarea turismului de iarnă. În câmpia Carpatică, stratul de zăpadă, de obicei, rămâne de la începutul lunii decembrie până în martie și în zonele muntoase - din octombrie până la sfârșitul lunii mai sau începutul lunii iunie și acest lucru este un factor important pentru dezvoltarea turismului de schi.

Pe teritoriul regiunii carpatice (regiunea Ivano-Frankivsk și județul Maramureș), există lifturi de schi potrivite pentru schi și snowboard, concepute pentru începători, copii, amatori și profesioniști.

Cele mai populare zone de schi din regiunea Ivano-Frankivsk sunt Palyanytsya, Yablunysya și Vorokhta aparținând Consiliului municipiului Iaremcea, orașul Kosiv, satele Sheshory și Tyudiv din districtul Kosiv, orașul Verkhovyna, satul Vyshkiv din districtul Dolyna regiunea Ivano-Frankivsk și zonele de schi din județul Maramureș - Borșa, Izvoare, Mogoșa, Șuior și Cavnic.

Dezvoltarea turismului de schi și a altor sporturi de iarnă în general, contribuie la dezvoltarea turismului rural în regiune și la crearea de servicii suplimentare pentru turiști, cum ar fi închirierea echipamentelor de schi și a schiurilor, noi unități de alimentație publică, organizarea de evenimente de agrement și odihnă activă pentru turiști.

Satul Palyanytsya aparținând Consiliului municipiului Iaremcea din cadrul regiunii Ivano-Frankivsk găzduiește o stațiune internațională de schi "Bukovel". Centrul de schi "Bukovel" este situat la o înălțime de 920 metri deasupra nivelului mării, la 100 km distanță de Ivano-Frankivsk. Cel mai înalt punct al stațiunii este de 1372 m (muntele Dovha / Long).

Lista lifturilor (ascensoarelor) de schi:

- teleschi de 975m lungime, diferență nivel de 112m, capacitatea fiind de 1440 de persoane/oră (pârția de schi este de complexitate medie);
- telescaun de 740m lungime, diferență nivel de 268m, capacitatea este de 2400 persoane/oră;
- telescaun de 1067m lungime, diferența de nivel de 227m, capacitatea este de 2400 persoane/oră;

- telesaun de 1000m lungime, diferența de nivel de 215m, capacitatea este de 808 de persoane/oră;
- telesaun de 1100m lungime, diferența de nivel de 150m, capacitate de 1800 persoane/oră;
- telesaun de 1548m lungime, diferența de nivel de 336m, capacitate de 2400 persoane/oră;
- telesaun de 1067m lungime, diferența de nivel de 227m, capacitate de 2400 persoane/oră;
- telesaun de 859m lungime, diferența de nivel de 175m, capacitate de 2400 persoane/oră;
- telesaun de 1067m lungime, diferența de nivel de 227m, capacitate de 2400 persoane/oră;
- telesaun de 1163m lungime, diferența de nivel de 285m, capacitate de 2400 persoane/oră;
- telesaun de 1024m lungime, diferența de nivel de 182m, capacitate de 2400 persoane/oră;
- telesaun de 1181m lungime, diferența de nivel de 225m, capacitate de 2400 persoane/oră;
- telesaun de 1947m lungime, diferența de nivel de 220m, capacitate de 2400 persoane/oră;
- telesaun de 1159m lungime, diferența de nivel de 255m, capacitate de 2400 persoane/oră;
- telesaun de 847m lungime, diferența de nivel de 260m, capacitate de 2400 persoane/oră;
- telesaun de 652m, diferența de nivel de 220m, capacitate de 2400 persoane/oră.

Satul Yablunytysya, aparținând Consiliului municipiului Iaremcea din regiunea Ivano-Frankivsk este situat la 900m deasupra nivelului mării. Acesta este unul din primele centre turistice de schi din zona Carpatică, având următoarele teleschiuri:

- muntele Dil - lungimea pârtiei de schi este de 750m, diferența de nivel este de 300m, capacitatea este de 600 de persoane/oră (complexitate medie a pârtiei de schi);
- muntele Mykulynka - lungimea pârtiei de schi este de 850m, diferența de nivel este de 280m, capacitatea de 500 de persoane/oră - pentru începători;
- muntele Mykulynka - lungimea pârtiei de schi este de 760m, diferența de nivel de 250 m, capacitatea de 500 de persoane/oră - pentru începători. Există și utilaj de zăpadă;

- în apropierea trecătoarei Yablunytsky - lungimea pârtiei de schi este de 400 m, diferența de nivel de 100m, capacitate de 300 de persoane/oră - pentru începători.

Orașul Vorokhta din cadrul Consiliului Yaremche din regiunea Ivano-Frankivsk este un centru renumit pentru sporturi de iarnă în Ucraina. Acesta include un complex de sărituri cu schiurile, două telescaune de schi, dintre care unul duce la stadionul de schi.

Telescaune în zonă:

- la începutul satului Pyatykhatky - lungimea pârtiei de schi este de 1960m, diferența de nivel de 270m, capacitate de 400 de persoane/oră - pentru începători;
- la începutul satului Pyatykhatky - lungimea pârtiei de schi este de 250m, diferența de nivel de 50m, capacitatea de 200 de persoane/ora - pentru începători;
- muntele Rebrovach - lungimea traseului este de 200m, diferență de nivel de 75m, capacitate de 400 de persoane/oră - pentru sărituri cu schiurile;
- muntele Rebrovach - lungimea traseului este de 500m, diferența de nivel de 200m, capacitate de 250 de persoane/oră - pentru amatori.

Satul Vyshkiv din districtul Dolyna din regiunea Ivano-Frankivsk. Pe teritoriul stațiunii de schi "High Pass" există o pârtie de schi în funcție, având 700m lungime iar diferența de nivel este de 200m, capacitatea de 500 de persoane/oră. Panta este de complexitate medie, pentru amatori.

Satul Bystrytsya, districtul Nadvirna din regiunea Ivano-Frankivsk. Teleschiul are 300-350m lungime, construit în anul 2004. Diferența de nivel este de până la 60m (820-760m deasupra nivelului mării).

Centrele de schi din district se află în orașul Kosiv, satele Sheshory și Tyudivdin districtul Kosiv din regiunea Ivano-Frankivsk:

- orașul Kosiv (muntele Mihalkov) - pârtia de schi este de 950m, diferența de nivel: 250m, capacitate: 600 persoane/oră - pentru sportivi și amatori;
- satul Sheshory - pârtia de schi este de 650m lungime, diferența de nivel de 140m, capacitate: 460 persoane/oră - pentru începători și amatori;
- satul Tyudiv - pârtia de schi este de 450m lungime, diferența de nivel fiind de 100m, capacitate: 500 de persoane/oră - pentru începători.

Districtul Verkhovyna din regiunea Ivano-Frankivsk:

- satul Verkhovyna (muntele Pushkar) - lungimea pârtiei de schi: 350m, diferența de nivel: 65m, capacitate: 300 de persoane/oră – pentru începători;

- satul Iltsi - lungimea pârtiei de schi: 600 m, diferența de nivel: 150m, capacitate: 500 de persoane/oră - pentru amatori și sportivi.

Ambele pârtii de schi sunt situate pe partea de nord, care asigură stratul de zăpadă de la începutul lunii decembrie până la sfârșitul lunii martie. Pe teritoriul districtului există mai multe unități de închiriere echipament de schi, o școală de schi pentru copii și o școală de sărituri cu schiurile.

Stațiunea de schi Borșa (din județul Maramureș), se află la poalele munților Rodnei, la o altitudine de 850m deasupra nivelului mării. Vârfurile de aici ating 2.300m, dar în primul și în primul rând, Borșa, este renumită în Europa, pentru pârtia naturală de practicare a săriturilor cu schiurile (50 m). Lungimea totală a pârtiilor de schi este de 12 km. Principalul telescaun are o lungime de 1920m, diferența de nivel fiind de 497m.

Stațiunea Izvoare (din județul Maramureș), se află la poalele muntelui Igriș, la o altitudine de 916m, în apropiere de orașul Baia Mare (30km). Vara, teritoriul stațiunii este acoperit cu pajiști alpine și păduri. În timpul iernii, este vizitată adesea de aceia care iubesc sporturile de iarnă. Există 3 pârtii de schi cu o lungime totală de 1550m, deservite de teleschi.

Stațiunea de schi Mogoșa (din județul Maramureș), se află la o altitudine de 750m, la poalele muntelui Mogoșa (1246m), pe malul lacului Bodi, în apropiere de orașul Baia Mare (17km). Lungimea totală a pârtiilor de schi este de 2200m, diferența de nivel este de 540m. Stațiunea este deservită de 3 instalații de transport pe cablu cu o capacitate de 2000 persoane/oră:

- telescaun - 2200m lungime;
- 2 instalații de cablu.

Stațiunea de schi Suior (din județul Maramureș), este situată la numai 2km de stațiunea de schi Mogoșa. Există 3 pârtii de schi noi, situate pe teritoriul stațiunii cu o lungime totală de 3,6km și un telescaun, care atrag o mulțime de iubitori de sporturi de iarnă. Capacitatea telescaunului este de 1200 persoane/oră.

Pe teritoriul stațiunii de schi, există trei pârtii de schi - 900m, 1200m și 1500m.

Orașul Cavnic (din județul Maramureș), este situat în zona de munte, la poalele munților Gutâi, la altitudine de 550-1050m deasupra nivelului mării, în apropiere de orașul Baia Mare (32km). Orașul Cavnic are un mare potențial în dezvoltarea turismului și a altor sporturi de iarnă. În stațiune, există un complex turistic modern, cu o capacitate a telescaunelor de 36 de locuri. Stațiunea este formată din două zone de schi - Icoana și Roata și are 7 pârtii. Lungimea totală a pârtiilor de schi este de 8,5km.

4.2. Turismul pentru plimbări și ciclism

Regiunea Carpatică (regiunea Ivano-Frankivsk și județul Maramureș) reprezintă una din zonele principale din Europa pentru drumeții. O varietate de obstacole naturale permite turiștilor să învețe tot arsenalul de metode de drumeții, de a se afla într-o locație necunoscută și oferă posibilitatea de a desfășura activități de formare. Traseele dezvoltate pentru drumețiile prin Carpați sunt de complexitate diferită, de la mersul simplu (pentru familii și copii) la cele complicate sau cele de lungă durată – câteva zile (pentru turiștii experimentați) până la gradul III de complexitate.

Drumețiile în Munții Carpați pot fi efectuate din luna mai până în octombrie. Dar ar trebui să ne amintim că în luna mai există zăpadă iar în octombrie temperatura aerului poate scădea semnificativ, mai ales pe timp de noapte. Cele mai interesante trasee din Carpați sunt cele ce trec prin lanțurile muntoase. Astfel, traseele din categoria a III-a de complexitate trec prin cei mai înalți munți: Chornohora, Gorgan, Rodnei și Maramureșului.

Atunci când se planifică excursii în Munții Carpați, ar trebui să ne amintim că există zone desemnate ca site-uri de conservare ale naturii (Rezervația Biosferei Carpatice, parcurile naționale naturale Carpatica și Synevyr, etc.), astfel încât, pentru a le trece, persoanele interesate ar trebui să primească permisiunea de la administrația acestor unități și să păstreze anumite reguli de comportament. Când se pornește într-o drumeție, ar trebui să se informeze obligatoriu unitatea de salvamont, situată în zonele muntoase ale regiunii. Turiștii care neglijează normelor de securitate în munți pot provoca situații de urgență, privind căutarea și salvarea lor.

Cele mai populare printre turiști sunt traseele ce trec prin lanțul montan Chornohora, cu vârfurile Hoverla, Pop Ivan, Petros, munții Gutâi, Țibles, Rodnei și vizitarea lacurilor de munte Brebeneskul, Nesamovyte și Maricheika. O atracție majoră pentru grupurile de excursionisti polonezi sunt traseele prin fosta frontieră poloneză care a trecut prin lanțul Chornohora, precum și centrala Gorgany (Muntele Syvulya).

Nivelul de complexitate al traseelor în Carpați:

Categoria a II-a de complexitate:

- Sat Yasinya - Muntele Chorna Klyva - Muntele Bratkiivska - Muntele Durnya
- treacătoarea Rohozy - Muntele Pobyta - Muntele Berty - Muntele Velyka Keputa
- Muntele Bushtul - Muntele Koretvyna - Muntele Chorna Rika - râul Ozaryanka
- Lacul Synevyr - Muntele Ozerna - treacătoarea Torunskyy - Muntele Chorna Ripa
- Yalynkuvate sat.

- Orașul Yaremche - treacătoarea Pryslop - Muntele Dovbushanka - sat Bystrytsya - treacătoarea Rohozy - Muntele Durnya - Muntele Bratkivska - treacătoarea Okoly - Muntele Tataruka - Muntele Odyaska - Muntele Stih - Muntele Blyznytsya - Muntele Stara - sat Kvasy - Muntele Menchul - Muntele Pietros - Muntele Hoverla - Muntele Brebeneskul - Muntele Pip Ivan - oraș Verkhovyna.

- Munții Gutâi (localitățile Baia Mare, Baia Sprie, Cavnic, Desești, Băiuț);
- Munșii Țibleș (orașul Târgu Lăpuș);
- Munții Rodnei (localități Dragomirești, Moisei și Borsă);
- Muntii Maramuresului (localitățile Vișeu de Sus, Vișeu de Jos și Borșa).

Categoria a III-a de complexitate (experimental):

- Orașul Rahiv - Muntele Pip Ivan Maramorosky - Muntele Stig - Muntele Chorna Hora (Pip Ivan) - Muntele Hoverla - Muntele Kukul - treacătoarea Yablunysky - Muntele Dovha - Muntele Bratkivska - Muntele Chorna Ripa - Berkut.

- orașul Yaremche - râul Zhonka - Muntele Dovbushanka - treacătoarea Stoly - Muntele Chorna Klyva - Muntele Bratkivska - treacătoarea Rohodzy - Muntele Syvulya - Muntele Popadya - Muntele Chorna Ripa - Berkut.

- Orașul Rahiv - Muntele Blyznytya - Muntele Bratkivska - treacătoarea Rohodzy - Muntele Syvulya - Muntele Popadya - Muntele Chorna Ripa - Berkut.

- Oraș Verkhovyna - Muntele Pip Ivan (Munte Negru) - Muntele Dzembronya - Muntele Goverla - Muntele Pietros - sat Kvasy - Muntele Blyznytsya - Muntele Tataruka - treacătoarea Okola - Bratkivska - Muntele Bratkivska - treacătoarea Rohodzy - Muntele Syvulya - Muntele Kinetsy Gorganu - Muntele Berty - Muntele Bushtul - treacătoarea Rusykky - Muntele Popadya - lanțul de munți Gorgan - râul Roztoka - Lacul Synevyr - Muntele Ozerna - oraș Mizhhirya.

Ciclismul are avantajele sale peste alte tipuri de turism. Bicicleta este un vehicul foarte confortabil. Acesta oferă posibilitatea de a parcurge distanțe lungi, cu o viteză relativ mare și de a se familiariza cu regiunea într-o perioadă scurtă de timp, de a vizita obiecte interesante situate destul de departe una de alta.

Excursia cu bicicleta este o activitate spectaculoasă în aer liber, care oferă oportunități mult mai neașteptate și, uneori, fără precedent, originale. Pentru a promova turismul activ în Munții Carpați, mai ales ciclismul și sporturile extreme asociate cu mountain-bike-ul, se organizează anual concursuri de biciclete și festivaluri în zona Carpatică.

Astăzi, datorită proiectului "VeloKrayina" (țara bicicletei), organizat pe teritoriul consiliului orașului Yaremche, districtele Verkhovyna, Kolomiya, Kosiv, Nadvirna și Snyatyn din regiunea Ivano-Frankivsk, infrastructura pentru turismul cu bicicleta (ciclismul) a început să se dezvolte.

În cadrul proiectului "VeloKrayina", următoarele puncte au fost realizate:

- Proiectarea și descrierea a 51 de rute ciclistice (trasee - radiale, lungime 7 - 60km, complexitate - pentru începători, amatori și profesioniști), lungimea totală a traseelor este de 1300km;

- s-au publicat hărți turistice, cataloage și broșuri de promovare;

- 10 locuri noi de odihnă pentru turiști au fost construite de-a lungul drumurilor;

- 800 de suporturi de biciclete instalate;

- 53 de gospodării, cu capacitate de 1091 de paturi - echipate pentru nevoile bicicliștilor;

- au fost create și actualizate permanent Web-site-uri ale proiectului; www.bikeland.org.ua, www.bikeland.com.ua.

A fost creat un traseu turistic ecologic pentru biciclete pe ruta "Kozakova Valley". Traseul se află în teritoriul unei rezervații naționale cu același nume (Kozakova Dolyna), pe ruta: Ivano-Frankivsk - sat Vovchyntsi - traseul Valea Kozakova - sat Poberezhzha - sat Hanusivka - sat Usiny - sat Kolodiyivka - Ivano-Frankivsk.

În anul 2001, pe teritoriul județului Maramures, a avut loc prima etapă a Campionatului Național Off-Road de Motociclism. Traseul a trecut prin lanțul Munților Rodnei. Numeroase drumuri forestiere și poteci, care traversează Munții Carpați, asigură condiții ideale pentru motociclism și cvadricicluri, precum și pentru găzduirea unor astfel de campionate.

4.3. Turismul pe apă

Zona Carpatică are un sistem destul de dens de râuri precum și numeroase râuri potrivite pentru rafting cu mijloace plutitoare de diferite tipuri. Toate râurile din regiune sunt de același tip de climat - în principal, alimentate din zăpada topită în timpul inundațiilor de primăvară.

Râurilor montane din zona Carpatica reprezintă bazinele hidrografice ale râurilor Nistru și Prut bine investigate de către turiști. Cei mai mulți dintre turiști se bucură de rafting pe râurile următoare: Black Cheremosh și White Cheremosh, Prut, Svicha, Nistru, Limnytsya, Someș, Bistrița, Rebra, Sălăuța. Râurile de munte au fluxuri puternice, rapide, care ajung la 10-15 km/oră. Apa este, în principal, colectată din apele atmosferice, în perioada de inundații de primăvară, în timpul topirii zăpezilor și a inundațiilor provenite din ploaie. Ploile pe termen lung pot provoca inundații în orice anotimp. Nivelul de apă în timpul sezonului diferă în funcție de cantitatea de zăpadă de la munte, ploi și de temperatură.

Cel mai popular printre turiști este traseul pe apa Nistrului, prin canion, aproximativ 100km, care trece prin teritoriul raioanelor Horodenkiv și Tlumach din regiunea Ivano-Frankivsk. Rafting se face pe plute gonflabile în aval, și constituie, împreună cu drumeția o oportunitate de a vizita monumentele naturii, istorice și de

cultură situate pe malurile râului. Deoarece infrastructura de diguri este subdezvoltată, turiștii petrec nopțile în corturi și gătesc la foc deschis. Turiștii se odihnesc în locurile special amenajate, situate pe malurile cursurilor de apă, de lângă satele Kunysivtsi și Repuzhyntsi, raionul Horodenkiv.

Raftingul pe Nistru durează de la 3 la 7 zile, și este una dintre cele mai interesante excursii în zona Carpatică. Peisajele pitorești și multitudinea de culori face turul unic: stânci abrupte sau acoperite de către zone forestiere până la 200m, roci travertin unice și aflorimente geologice, peșteri, cascade, insule, monumente ale naturii, istorice, de arhitectură și de etnografie. Și aceasta este în totalitate natura sălbatică și virgină, care oferă o mare oportunitate de a te cufunda într-o lume liniștită și plină de pace.

De-a lungul traseului în josul râului Nistru, se pot vizita următoarele monumente naturale, culturale și arhitecturale:

- Rezervația Națională "Ancient Halici";
- biserica Sfântul Pantelimon, din secolul XII, satul Shevchenkove;
- biserica Nașterii lui Hristos, orașul Halici;
- castelul Halici, orașul Halici;
- muzeul de arhitectură populară și folclor pre-Carpathia, sat Krylos;
- ruinele castelului Mariyampol, din secolul XVII;
- imaginea miraculoasă a Maicii Domnului din Mariyampol, sec. XVI-lea;
- așezarea Bukivnyanske (prima dată menționată în 1214);
- biserica de lemn Sf. Cosma și Demian, 1889, satul Petryliv;
- satul Nyzhniv - un loc bun pentru a începe rafting;
- biserica Sf Michael și turnul-clopotniță din 1872, biserica de intrare și turnul-clopotniță din secolul al XVIII-lea, icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului;
  - o moară veche din lemn din secolul al XVI-lea în care conform legendei, cazacii măcinau praf de pușcă;
- mormântul simbolic din Taras Bulba, conform legendei locale, aici, a fost capturat de către dușmani;
- Nașterea lui Ioan Botezătorul, 1802, satul Kutysche;
- peșterile din satul Odayiv;
- Deltadromes (satul Odayiv, satul Isakiv, satul Horodnytsya, satul Pidverbtsi);
- icoana miraculoasă din satul Odayiv;
- cascada și castelul cu peștera din piatră, vizavi de satul Deleva;
- cascada "Lacrimile fecioarei" în apropiere de Monastyrok ;
- ruinele castelului Rakovets, XVII-lea, satul Rakovets;
- cascadele din satul Vilhivtsi;
- "Red Hill", situat într-un canion pitoresc Berem'yanskomu. Pe acest munte se spune că, chiar într-o iarnă aprigă, zăpadă nu este mai mult de o zi sau două, pentru că această zonă se numește "subtropicele Nistrului"

- Adăpost subteran al Armatei ucrainene Rebele, satul Hmelewa;
- Chernelytsya, la începutul secolului al 17-lea, Chernelytsya;
- peștera de călugări anachorets; peșteră într-o stâncă mare pe râul Nistru;
- biserica Sfintii Cosma și Demian, 1773, icoana facatoare de minuni a Maicii Daleshivska a lui Dumnezeu, satul Daleshevo;
- cascadele din apropierea satului Kolinky;
- biserica Neprihănitei Zămisliri a Fecioarei Maria în Horodenka. Biserica din Horodenka este prima capodoperă a celebrului arhitect italian Bernanda Meretyń în Ucraina, care a ridicat mai târziu Catedrala Sf. Gheorghe din Lviv, primăria orașului Buchach, etc Pe langa clădirile menționate mai sus Bernand Meretin a lucrat în pereche cu sculptorul Johann Pinzel;
- biserici functionale și temple în localitățile din împrejurimi.

Raftingul și plutirea pe distanțe scurte în Yaremche și Verkhovyna, pe cursul râurilor Prut și Cheremosh, din regiunea Ivano-Frankivsk, precum și în cheile Lăpușului și Săpânța (județul Maramureș) și pe cursul râurilor Someș, Bistrița, Rebra, Sălăuța este foarte popular printre turiștii care sunt amatori de sporturi extreme.

4.4. Turismul de odihnă

Principalele stațiuni din zona Carpatică sunt: în regiunea Ivano-Frankivsk : satele Tatariv, Mykulychyn și orașul Yaremche (Yaremche), satele Myslivka și Noua Mizun (Dolina district), satele Kosiv Sheshory (Kosiv regiune), Vorokhta Yablunysya (consiliul orasului Yaremche) și băi balneare și cu noroi în stațiunea Cherche (raion Rohatyn). În județul Maramures: minele de sare închise și lacurile de sare din Ocna Șugatag, apa sărată în Coștiui, apa minerală și apa pe bază de hidrogen sulfurat în Dănești. Pentru terapia de agrement din regiune, sunt folosite tratamentul climatic și băile minerale.

Printre izvoarele minerale din regiune, sursa cea mai bine cunoscută de apă este "Gorjanka" din satul Novyy Mizuny, care are efect similar cu cea din Truskavets "Naftusya"; sursa de apă "Burkut" (Verhovyna), utilizat pentru tratamentul organelor interne; apele minerale și nămol de turbă în stațiunea Cherche, utilizat pentru tratamentul sistemului musculo-scheletic. Apele din Ocna Șugatag, Maramureș, sunt renumite pentru efectele lor medicale.

Sanatoriile și instituțiile din stațiuni se axează, în principal, pe acțiuni de recreere și de tratament a organelor luate individual. În cele mai multe sanatorii, există facilități bune de diagnostic pentru examinarea pacienților, precum și departamente balneologice.

4.5. Turismul rural

Având în vedere faptul, că puțin peste jumătate din populația din zona Carpatică (regiunea Ivano-Frankivsk și județul Maramureș) locuiesc în sate, dezvoltarea turismului rural este foarte importantă pentru regiune. Conform ultimelor date, aproximativ 1.100 familii din zona Carpatică sunt implicate în turismul rural, oferind servicii turistice de diferite nivele calitative.

Astfel, luând în considerare specificul regiunii, este imposibil de a rezolva problemele comunităților din regiune, fără o dezvoltare economică accelerată și în special sectorul său de bază - turismul rural.

Problemele legate de dezvoltarea turismului rural au câștigat o importanță deosebită în ultimii ani. Petrecerea timpului liber în mediul rural are un impact foarte pozitiv asupra economiei și ecologiei turismului regiunii prin utilizarea fondului de locuințe existent privat, extinderea ocupării forței de muncă din mediul rural și oportunități de a vinde produse agricole, oferind turiștilor produse alimentare ecologic pure și conservarea naturii prin reducerea presiunii antropogenetice.

Turismul rural afectează în mod semnificativ îmbunătățirea infrastructurii satului, dezvoltarea sectorului social și serviciilor și, bineînțeles, îmbunătățirea situației demografice în mediul rural. Condițiile socio-economice ale turismului rural se bazează pe fondul disponibil de locuințe private. Multe persoane cu vârstă de muncă care trăiesc în zonele rurale, sunt șomeri sau angajați parțial. Există, de asemenea, o problemă de vânzare a produselor agricole, două treimi dintre acestea sunt produse în gospodăriile private și ferme. Astfel, dezvoltarea turismului rural din zona Carpatică, este cea care determină una dintre cele mai eficiente măsuri pentru a crea noi locuri de muncă.

Turismul rural a devenit popular în toate comunitățile regiunii. An după an, numărul de familii care acceptă turiști în casele lor din mediul rural este în creștere.

Faptul, că cele mai populare pentru acțiuni de recreere sunt localitățile din zona Carpatică, este dovedit de rezultatele cercetării. Astfel, potrivit unui studiu realizat de Centrul Regional de Informare Turistică, turismul rural are cel mai mare rating în rândul turiștilor. Satele carpatice au o istorie bogată și patrimoniu arhitectural extraordinar, o cultură și un mod de viață unice, peisaje frumoase, bogate resurse medicamentoase și de agrement, natură, oameni primitivi și harnici. Cu toate acestea, problema acută pentru majoritatea satelor Carpatice este lipsa locurilor de muncă.

Turismul rural este una din puținele industrii care nu doar creează locuri de muncă pentru locuitorii din Carpați, dar face acest lucru fără a afecta mediul. Impactul pozitiv al turismului rural privind abordarea problemelor socio-economice ale localităților, acoperă extinderea domeniului de aplicare al ocupării

forței de muncă a populației rurale, nu numai în producție, dar, de asemenea, și în sectorul de livrare de servicii. La un anumit număr de oaspeți este necesar a satisface cererile lor diferite, și aceasta, la rândul său, stimulează dezvoltarea de servicii: transport, comunicații, comerț, îngrijire la domiciliu, acțiuni de recreere și de divertisment, etc.

În prezent, turismul rural în zona Carpatică este văzut ca o formă specifică de recreere în mediul rural, cu o posibilitate mare de utilizare a potențialului natural, tehnic și cultural. Turismul rural este considerat ca o parte integrantă a unui sistem integrat de dezvoltare socio-economică a zonelor rurale și ca un mijloc de a rezolva o mulțime de probleme locale.

Beneficiile de dezvoltare a acestui tip de servicii turistice sunt evidente. Întâi de toate, nu sunt necesare investiții mari. În al doilea rând, dezvoltarea turismului rural, în paralel cu abordarea problemelor sociale: oamenii obțin locuri de muncă, se pot vinde propriile lor produse alimentare, infrastructura rurală este reînviată. Atât locuitorii cât și turiștii devin conștienți de problema ecologică. Este foarte posibil, ca după ce problema turismului rural va fi în cele din urmă reglementată de lege, proprietarii de gospodării să fie considerați ca fiind antreprenori de companii de dimensiuni mici și vor plăti taxele corespunzătoare. Sarcina cea mai importantă a zilelor noastre este de a crea mediul favorabil juridic pentru legalizarea acestei activități, ca o formă antreprenorială agricolă de mici dimensiuni în zonele rurale.

Printre proprietarii de gospodării rurale sunt cei, care lucrează în acest domeniu, și sunt de la început foarte implicați în dezvoltarea turismului rural. Având bune abilități și rezultate de succes, acești oameni pot să îi ajute pe ceilalți și să împărtășească experiența lor. Astfel de proprietari de gospodării ocupă poziții sociale active, creând unități turistice de informare, introducând noi proiecte turistice și idei.

În prezent, introducerea clasificării gospodăriilor rurale este un instrument important pentru susținerea dezvoltării turismului rural și de promovare a produselor turistice rurale pe piața turistică internă și internațională.

Înainte de apariția conceptului de "turism rural", numai oamenii cu educație adecvată și experiență în cadrul companiilor turistice au fost angajate în turism, în sensul general al termenului. Diferența principală dintre turismul rural și turismul într-un sens general, este, că în primul caz, serviciile turistice sunt oferite de oameni care au o profesie diferită (lucrători agricoli, furnizori de servicii, profesori) și oferă serviciile în zonele rurale. Baza pentru turismul rural este, de fapt, țaranul însuși și viața lui de zi cu zi.

Astăzi, în regiunea Carpatică principalul obstacol în dezvoltarea turismului rural este incertitudinea legislației ucrainene și o lipsă de cadru legal pentru a forma un pilon pentru acest tip de turism. Principalul document juridic, care

coordonează și reglementează activitatea în acest sector este Legea Ucrainei "Cu privire la o fermă rurală personală", care prevede că activitățile legate de întreținerea fermei (și turismul rural este un element structural al acesteia), nu se referă la activitățile antreprenoriale. Este menționat faptul că subiecții cu activități turistice în domeniul turismului rural, sunt persoane fizice (agricultori și familiile lor), care nu sunt antreprenori și care oferă servicii de cazare temporară pentru turiști în casele lor proprii.

În conformitate cu Decretul Cabinetului de Miniștri al Ucrainei din 15.03.2006 № 297 "Cu privire la aprobarea Ordinului de furnizare a serviciilor temporare de cazare", proprietarii sau cei care închiriază facilități de cazare individuale (cu capacitate de mai puțin de 10 paturi), vor furniza servicii de cazare temporară, fără a fi înregistrați ca antreprenori.

Prin urmare, pe de o parte, nu este nevoie să se înregistreze sau să producă vreun document special pentru a efectua această activitate, iar pe de altă parte - trebuie să identifice criteriile cu ajutorul cărora ar fi posibil să se distingă turismul rural de alte tipuri de activități, existând o nevoie mare de a stabili un punct de vedere legal privind cerințele față de proprietarul casei și al gospodăriei, care oferă servicii de turism rural.

În cadrul proiectului "Dezvoltarea unui sistem integrat de dezvoltare a industriei turismului în regiunea Ivano-Frankivsk", implementat de către Asociația de Dezvoltare Economică Ivano-Frankivsk, în 2006, au fost introduse noile standarde și proceduri de îmbunătățire a calității serviciilor turistice (clasificarea proprietăților din mediul rural, eco-turism).

În perioada 2006–2010, 194 de gospodării din regiunea Ivano-Frankivsk au trecut prin procedura de clasificare voluntară a serviciilor de calitate, localizarea și instalarea de casete luminoase (ca un semn de calitate) în raioanele Verkhovyna, Dolyna, Kolomyia, Kosiv, Nadvirna și Rozhnyativ și pe teritoriul consiliilor locale din orașele Bolekhiv și Yaremche.

Introducerea clasificării de cazare contribuie la dezvoltarea turismului în zonele rurale. În același timp, acesta este un stimulent de a menține mediu curat, care va acționa ca un factor remarcabil pentru creșterea activității de turism în zonele rurale, inclusiv creșterea numărului de consumatori externi ai serviciilor turistice rurale din regiunea Ivano-Frankivsk, precum și o cheie de marketing de succes.

În județul Maramures, clasificarea gospodăriilor este reglementată legal, de aceea aproape toate gospodăriile sunt clasificate cu ajutorul "florilor" (margarete). Normele metodologice conțin criteriile minime necesare pentru certificatele de evaluare.

4.6. Turismul cognitiv și de vizitare a obiectivelor turistice

Regiunea Carpatică dispune de un potențial bun de dezvoltare a turismului cultural și de vizitare a obiectivelor turistice. Un factor important pentru dezvoltarea acestora este locația reușită a centrelor regionale din zona Carpatică (regiunea Ivano-Frankovsk și județul Maramureș) în raport cu alte așezări din regiune. În medie, distanța de la Ivano-Frankovsk, în regiunea Ivano-Frankovsk și Baia Mare, în județul Maramureș, la cel mai apropiat punct în orice direcție nu trebuie să depășească 30-40 km, ceea ce permite dezvoltarea rutelor radiale de la centrul regional. Rețeaua bună de drumuri va permite începerea sau terminarea traseului, în orice orăș din regiune.

Principalul drum de tranzit turistic în zona Carpatică este N-10, care trece prin Ucraina, România, Ungaria și Slovacia. Rețeaua de drumuri permite includerea a peste 2/3 din atracțiile naturale, istorice și culturale ale regiunii într-un cerc de tip turistic și de vizitare a obiectivelor turistice; promovează dezvoltarea turismului auto și formarea de rute auto tip-cerc din regiune.

În trecut, principalii consumatori de servicii de excursii au fost elevii, care, în cadrul programelor educaționale, au călătorit pentru a se familiariza cu istoria și cultura regiunii. Astăzi, principala caracteristică a serviciilor de furnizare excursii, îl reprezintă o combinație a serviciilor ghizilor calificați și a serviciilor de transport. Programele de excursii sunt dezvoltate și implementate de către agențiile de turism.

Organizarea de evenimente culturale și sportive, festivaluri și sărbători dedicate unor evenimente religioase este un alt factor de dezvoltare a turismului cultural în regiune. Cele mai importante evenimente în calendarul anual de evenimente din regiunea Carpatică (regiunea Ivano-Frankivsk și județul Maramureș) sunt:

- Festivalul Internațional "Crăciun în Carpați" (Ianuarie);
- Festivalul de cântece și tradiții ucrainiene / Sighetu Marmăției (Ianuarie);
- Verjelul / Coruia, Dumbrăvița (Ianuarie);
- Udătoriul / Surdești, Cetățele, Cufoaia (Aprilie);
- Paștele din Kosmatsky (satul Kosmach, regiunea Kosiv - Mai);
- Festivalul fierarilor (Ivano-Frankivsk - Mai);
- Festivalul regional in aer liber "Oul de Paște" (Kolomyia - Mai);
- Tânjaua de pe Mara / Hoteni (Mai);
- Sărbători populare/ Dragomirești, Șieu, Târgu Lăpuș, Cicârlău, Cupșeni, Repedea (Mai);
- Vara în Polonyna (satul Upper Yasenyi, districtul Verkhovyna, Iunie);
- Sânzienele / Băița de sub Codru, Tăuții Măgherauș, Borșa, Rona de Jos (Iunie);
- Festivalul nunților / Vadu Izei (Iunie);

- Sărbători populare / Budești, Petrova, Satulung, Șomcuta Mare (Iunie);
- Festivalul de cântece și acțiuni patriotice "Yavoryna" (districtul Dolyna - Iulie);
- Festivalul sporturilor extreme "Mizunska Zvyhoda" (satul Novyy Mizun, districtul Dolyna - Iulie)
- Festival muzical / Botiza, Ieud, Vadu Izei (Iulie);
- Festivalul nunților / Vadu Izei (Iulie);
- Sărbători populare / Bocicoiu Mare, Stoiceni, Dumbrăvița (Iulie);
- Festivalul internațional Hutsul (August)
- Proiectul internațional de artă "Porto-Franko-2011", Festivalul pâinii (Ivano-Frankivsk - August);
- Sărbătoarea verii din Carpați, Festivalul mierii Boykivsky (districtul Dolina - August);
- Hora de la Prislop / Borșa (August);
- Sărbători populare / Rozavlea, Botiza, Breb, Sat Sugatag, Rona de Jos, Groșii Țibleșului (August);
- Festivalul apicultorilor / Cernești (August);
- Artificiile din Boykiv (districtul Rozhnyativ - Septembrie);
- Festival popular / Asuaju de Sus, Șomcuta Mare, Remetea Chioarului (Septembrie);
- Festivalul tradițiilor și obiceiurilor de iarnă / Sighetu Marmației, Târgu Lapuș (Decembrie).

4.7. Obiective turistice unice - "branduri" din zona Carpatică

Regiunea Carpatică (regiunea Ivano-Frankivsk și județul Maramureș), este bogată în monumente naturale, culturale, arhitecturale și istorice situate doar în zona respectivă cu nici un fel de similitudini în Europa. Pe baza acestor obiective, sunt create diverse branduri turistice din regiune și sunt dezvoltate produse turistice regionale unice.

Obiectele cele mai cunoscute și atractive:

Obiective naturale:

"Stâncile Dovbush" - monument al naturii complex, de nivel național, în apropierea satului Bubnysche, regiunea Bolekhiv. Un labirint de piatră de 200 de metri lățime merge de la est la vest, aproape un km, printr-o pădure de fag și molid. Această acumulare de pietre unică, atât ca formă cât și ca locație, amintind de creaturi și plante uimitoare, atrage mii de turiști și este un loc preferat pentru formarea alpiiniștilor. Stâncile Dovbush sunt, de asemenea, numite "Sfinxul din Carpați". Ele sunt parte integrantă a excursiilor cognitive și turistice oferite oaspeților facilităților de spa din Regiunea Liov (Truskavets, Morshyn).

Cascada Manyava este o cascadă înaltă de 22 de metri, situată în districtul Bohorodchany pe râul Manyavka, în apropierea satului Porohy și a mănăstirii Maniava Cell.

Vulcanul noroiu Starunya (satul Starunya) - un monument geologic al naturii - singurul vulcan activ din vestul Ucrainei, care a apărut ca rezultat al activității umane. Prima acțiune s-a întâmplat în 1977, după cutremurul din Munții Vrancei România. La acel moment, în dealul conic, cu un diametru de aproximativ 50 m, au apărut primele cratere care aruncau noroi lichid și gaze naturale. De atunci, vulcanul "respiră" prin zecile de mini-cratere mai puțin active. În același timp, este disponibil vulcanul Starunya, al cărui noroi și apă caldă de salinitate înaltă, au proprietăți medicinale valoroase.

Piatra pictată. O capodoperă naturală unică aflată la 7.5 km depărtare de trecătoarea Bukovetsky, în dreapta satului Cheretiv, la o altitudine de 1220 m deasupra nivelului mării. Piatra pictată este un bloc imens de gresie de 50 m lungime, cu înălțimea cât o clădire cu trei etaje. Aceasta era mult mai mare, dar, odată cu trecerea timpului, s-a crăpat și spart în bucăți mai mici de piatră. În vremurile străvechi semne misterioase (chiar cruci, cercuri, diamante, figuri schematice de oameni), au fost sculptate în stâncă. Ele sunt clar vizibile în bătaia razelor soarelui la răsărit sau în timpul apusului. Natura picturii a atras întotdeauna o mulțime de vizitatori. Aceasta a fost vizitată de către Ivan Franko, Kotsyubinsky Mykhailo, Kobylanska Olga, Vasyl Stefanik, Khotkevych Hnat, Makovei Ospy. Oamenii de știință cred că, în pre-creștinism, piatra pictată a fost folosită ca sanctuar păgân. Ea a fost vizitată de cei care se rugau la soare și vânt, pământ și munți. Există o legendă conform căreia Dovbush a închis intrarea în peștera în care așezase comori neprețuite, cu Piatra Pictată.

Valea Vaserului. Această zonă este recunoscută pe plan internațional mai ales pentru trenul de munte Mocănița, având un traseu care merge de-a lungul râului Vaser și face câțiva zeci de kilometri. Traseul spre Valea Vaserului începe din orașul Vișeu de Sus. Stația de plecare a trenului Mocănița în munți se numește Țițterai. În secolul al 18-lea germani din cetatea Țițter au fost aduși aici pentru a începe colonizarea regiunii. Există o zonă în Valea Vaserului, care, așa cum afirmă localnici, a fost una dintre locurile preferate de vânatoare ale împărătesei austriece Maria Tereza. Oricum, chiar și acum valea are o faună bogată, iar tarifele pentru vânatoare sunt asemenea celor din UE. Se pot observa, de asemenea, ruinele spitalului militar, săpat în stâncă de către armata austro-ungară în timpul primului război mondial. Trenul merge mai departe la Suligu - un alt loc istoric, de unde apa minerală a fost trimisă împăratului austriac Franz Iosef. Mocănița servește turiștii numai în perioada cuprinsă între lunile mai și octombrie. Numărul locurilor pentru turiști este de 150 - 200, iar lungimea traseului este de 54 km.

Monumente de arhitectură, cultură, religie, istorie și tehnologie:

Observatorul astronomic și meteorologic de pe Muntele Pip Ivan (2028 m), în districtul Verkhovyna, care este cea mai înaltă clădire situată în regiune. Observatorul a fost construit pe 29 iulie 1938. Un alt nume al obiectivului este "elefantul alb". Pip Ivan are o formă piramidală, în partea superioară fiind acoperit cu pietre. Muntele Pip Ivan este în principal acoperit cu vegetație sub-alpină, arbuști (ienupăr siberian, Rhododendron) și păduri de molid (de până la 1500-1600 m). Numele vine de la piatra din partea de sus, care amintește de un preot într-o sutană. În prezent, resturile de piatră arată ca un morman de pietre fără formă.

Schitul Manyava, un monument de arhitectură al secolului al XVII-lea, situat în apropiere de satul Manyava, districtul Bogorodchany, a fost înființat în 1606 de către J. Knyahynyskyy și promovat mănăstire Athos. Acesta este un loc sacru cu apă de izvor terapeutic, aflat în zona pitorească a munților Carpați, cu un microclimat terapeutic. În 1748 schitul a primit stavropegia de la Constantinopol și a devenit auto-governat și independent. În 1612 a fost construită Biserica Înălțării Sfintei Cruci. Se crede că hatmanul Ucrainei I. Vyhovskyy a fost îngropat în schit.

Muzeul "Oului de Paște" din Kolomyia, construit în anul 2000. Partea centrală a clădirii este în forma de ou de Paști, de 13 m înălțime, fiind de asemenea singurul muzeu al picturii pe ou (una dintre manifestările cele mai strălucitoare și mai misterioase ale talentului și de adâncime a memoriei oamenilor) în lume.

Centrul inițial al artei huțului - sat Yavoriv în Kosovo, regiunea a fost cunoscută cu mult timp în urmă pentru păturile din lână - pături grosiere de lână, cu o suprafață în relief și păr lung, pufos bilateral, cu modele huțului cu tranziție lină de culori. Astăzi, pătura de lână este una dintre cele mai vechi tipuri ale țesutului de interior, fiind în armonie perfectă cu interioarele moderne.

Mănăstirea Hoshivskyy a Părinților Basiliani și Biserica Schimbarea Domnului de pe Muntele Yasna, în satul Hoshiv, raionul Dolyna, fondate în 1570. Este un loc de pelerinaj pentru creștinii din întreaga lume, care vin aici să se roage la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului.

"Tramvaiul din Carpați" - un complex unic de căi ferate cu ecartament îngust, în districtul Dolyna, care este o bijuterie a patrimoniului istoric și tehnic din regiune. Programul de transport turiști "Tramvaiul din Carpați" a fost lansat în 2003, în timpul festivalului Boykiv.

Rezervația națională "Ancient Halych" este creat în zone protejate, acoperind aproximativ 80 km pătrați de terenuri străvechi din Halych și suburbiile sale, pentru a conserva monumentele istorice și culturale aparținătoare. O serie de monumente de la nivel național și internațional – fundamente a 14 cronici bisericești din secolele XII-XIII, peste 200 de monumente arheologice, 18 instalații de mediu, sunt în mod natural legate de monumentele de istorie și arhitectură, în special în oraș. Halych - Biserica Nașterii Domnului sec. XIII-XV, un castel din

secolele XIV-XVII (ruine); ruine ale Halych din secolele XI-XIII din satul Krylos, Catedrala Adormirii Maicii Domnului de la 1157 (baza), Biserica Elias din sec. XII (ruine), fântâna prințului din secolul XII, biserica Adormirea Maicii Domnului din secolul al XVI-lea, capela din secolul XV; biserica Sfântul Panteleymon - o perla a școlii de arhitectură Halych din secolul al XII-lea, în satul Schevchenkove – toate sunt în regim protejat.

Muzeul Ivan Franko, precum și o casă huțul din satul Krivorivnya, raionul Verkhovyna, care este unul dintre cele mai vechi sate din zona huțurilor. Celebru scriitor ucrainean Ivan Franko a trăit, a lucrat și s-a odihnit, în centrul satului, aproape în fiecare vară, în perioada 1900 - 1914. Acum, această clădire găzduiește literatura acestuia și Muzeul Memorial al scriitorului. Satul era un loc de întâlnire, un loc de muncă și petrecerea timpului liber al unor figuri proeminente ale culturii ucrainene, cum ar fi M. Hrushevsky, M.Kotsyubynskyy, M. Cheremshyna, Kobylanska O., V. Stefanyk, Lesya Ukrainka și H Hotkevych. Aici, au fost create capodopere ale cinematografului ucrainene, ca: "Umbre ale strămoșilor uitați", "Annychka", "Dovbush". La intrarea în satul Zarichya se poate vedea o casă unică huțul restaurată, un monument de arhitectură huțulă din lemn.

Muzeul de Etnografie și Artă Populară din Baia Mare, se află în clădirea fostului teatru de vară (construit în 1953, cu fațade în stil neoclasic). În apropierea Dealului Florilor, este deschisă o expoziție permanentă de arhitectură populară "Muzeul Satului", cu case tradiționale și gospodării, care sunt specifice pentru diferite regiuni etnografice ale județului Maramureș. Expoziția se întinde pe o suprafață de 12 hectare. De asemenea, există aici o biserică de lemn, monument istoric de arhitectură construită în 1603 și care a fost mutată aici în 1939.

Muzeul Etnografic al Maramureșului - Sighetu Marmăției. Aici sunt prezentate instrumentele de bază și elementele legate de meșteșugurile tradiționale - unelte agricole (pluguri, grape, lemn, furci, greble, presa de ulei, presă pentru zdrobirea semințelor), instrumente de țesut (țesătură din cânepă și in, război de țesut, vârtelniță), covoare, icoane pe sticlă și lemn, ceramică, mobilier (lăzi, veselă, rafturi pentru veselă, scaune, paturi, leagăne tradiționale), elemente arhitecturale (uși, ferestre, perdele).

"Cimitirul Vesel" din Săpânța este una dintre atracțiile turistice cele mai populare și originale din județul Maramureș, care atrage anual o mulțime de turiști. În centrul cimitirului se află o biserică din secolul al XIX-lea, iar la intrarea în biserică se află mormântul fondatorului "Cimitirului Vesel", binecunoscutul artist Ion Pătraș. Timp de 25 de ani, Ion Pătraș a creat fiecare piatră funerară, toate cuvintele memorabile, care sunt concepute în stil umoristic, cum ar fi imaginile copiilor pictați povestind despre viața celui decedat sau despre cauza decesului.

4.8. Dezvoltarea resurselor umane în sectorul turistic

Dezvoltarea turismului în regiunea Carpatică (regiunea Ivano-Frankivsk și județul Maramureș), impune stabilirea unui sistem de instruire și de dezvoltare a abilităților resurselor umane pentru industria turismului, care ar aduce profesioniști capabili să lucreze individual și în mod eficient din perspectiva concurenței.

Nu există atât de mulți lucrători în nici un alt domeniu, cu excepția turismului, care au contact direct cu cumpărătorii produselor lor. Turismul este una din industriile cele mai consumatoare de forță de muncă. Ocuparea forței de muncă în medie în turism este de 3 angajați la 10 turiști.

În ultimii ani, în regiunea Carpatică (regiunea Ivano-Frankivsk și județul Maramureș), apar tot mai multe universități furnizoare de instruire în domeniul turismului. În prezent, instruirea de personal se desfășoară în 10 instituții de învățământ superior de nivelurile de acreditare I-II și III-IV.

Tabel 1

Instituții de învățământ care furnizează instruire în domeniul turismului

Nr.	Denumirea instituției	Adresa
1.	Institutul de Economie și Management “Halytska Academy”	Ucraina, Ivano-Frankivsk Str. Vovchynetska, nr. 225 tel.: +38 (03422) 715171 +38 (03422) 715159
2.	Școala profesională pentru Servicii hoteliere și Turism Nr. 18 - Ivano- Frankivsk	Ucraina, Ivano-Frankivsk Str. Sorokhteya, Nr. 43 tel.: +38 (03422) 33055 fax: +38 (03422) 31075 e-mail: vpul8@rambler.ru
3.	Institutul de Turism și Management / Universitatea Națională Prykarpattya	Ucraina, Ivano-Frankivsk Str. Chornovola, Nr. 1A tel.: +38 (03422) 778819 fax: +38 (03422) 778820
4.	Colegiul de Tehnologie și Afaceri Ivano- Frankivsk	Ucraina, Ivano-Frankivsk Str. Konovaltsya, Nr. 140 tel.: +38 (03422) 31400
5.	Universitatea Națională Tehnică de Petrol și Gaze Ivano-Frankivsk (Facultatea de arhitectura pentru infrastructură turistică)	Ucraina, Ivano-Frankivsk, Str. Karpatska, Nr. 15 tel.: +38 (03422) 42264 fax: +38 (03422) 42139

6.	Școala Profesională pentru Servicii hoteliere și Turism Burshtyn	Ucraina, Burshtyn Regiunea Ivano-Frankivsk Str. Hnatyuka, Nr. 1 tel.: +38 (238) 42174, +38 (238) 42774
7.	Universitatea Babes-Bolyai Cluj Napoca / Extensia academică Sighetu Marmăției	România, Sighetu Marmăției Str. Avram Iancu, nr. 6 tel: +(40) 262-318820 tax: +(40) 262-318820
8.	Universitatea de Vest "Vasile Goldiș" Arad / Filiala Baia Mare	România, Baia Mare Str. Culturii, nr. 5 tel: +40-262-213302 fax: +40-262-213682
9.	Colegiul Economic Nicolae Titulescu – Secția Turism și Alimentație publică	România, Baia Mare Str. Progresului, nr. 45 tel: +40-262-224289
10.	Liceul UCECOM "Spiru Haret" – Secția Turism și Alimentație publică	România, Baia Mare Str. G. Garibaldi, Nr. 2 tel: +40-262-276275

În general, formarea resurselor umane în sectorul turismului se desfășoară în școlile cu învățarea de zi cu zi sau la distanță, pe perioada de 1 an (școală profesională), pe 5 ani în instituțiile de învățământ superior, în care există departamente separate sau în departamentele pe specializare turism.

Programele școlare sunt formate, indiferent de nevoile de pe piața turistică, fără un studiu și analiză a nevoilor de resurse umane ale agențiilor de turism existente sau ale instituțiilor care oferă servicii de cazare.

Personalul care furnizează formarea (instruirea) este format din personalul principal de profesori care lucrează în instituțiile implicate, în plus, existând experți din departamentele de turism specializate și unele organizații non-guvernamentale, conducerea cărora fiind implicată în procesul de predare.

Singura posibilitate pe care elevii (studenții) o au pentru a se familiariza cu abilitățile practice necesare, are loc în practica educațională din agențiile de turism sau unitățile de cazare. În prezent, numărul de studenți din regiune depășește numărul unităților din turism, care sunt gata să ofere locuri pentru practică, pe perioada de 1 lună.

Personalul angajat (care lucrează acum în domeniu) din sectorul turistic poate obține cunoștințe suplimentare și îmbunătăți abilitățile, prin învățare la distanță.

În 2011, în Ivano-Frankivsk au fost introduse cursuri de o jumătate de an pentru ghizi. Elevii primesc certificate în conformitate cu standardele guvernamentale. Un astfel de document este necesar pentru a obține permisiunea de a efectua acțiuni de susținere a turismului în regiune.

În județul Maramureș, Centrul Național de Educație în Turism organizează și oferă cursuri intensive și programe școlare, cu un program flexibil, care acoperă o gamă largă de programe de studii în turismul hotelier, instruirea pentru a deservi industria turismului, organizarea și gestionarea turismului de afaceri, utilizarea programelor pe calculator în anumite domenii, cursuri de limbi străine.

4.9. Infrastructura turistică și de informații turistice

Pe piața turismului de astăzi din regiunea Carpatică (regiunea Ivano-Frankivsk și județul Maramureș), turiștii nu beneficiază de informații cum ar fi: pe unde să meargă, pe care operatori de turism să îi contacteze pentru ajutor, care este costul unui serviciu.

În prezent, următoarele centre de informare turistică operează în regiunea carpatică:

- Centrul regional de informare turistică din orașul Ivano-Frankovsk;
- Centre de informare turistică în centrele de district - responsabile pentru colectarea, prelucrarea, elaborarea și difuzarea de informații turistice în districtul lor;
- Puncte de informare turistică în regiunea Ivano-Frankivsk - responsabile pentru diseminarea de informații turistice și asigurarea accesului turiștilor la aceste informații;
- Centrul de informare turistică din județul Maramureș;
- Centre de informare turistică ale asociațiilor, municipalităților și agențiilor regionale de turism.

Principalele activități ale centrelor de informații turistice și punctelor de informare turistică:

- colectarea, elaborarea și difuzarea de informații cu privire la odihnă și turism, resursele culturale, istorice și socio-economice ale regiunii carpatice, în general, și domeniile sale specifice administrative, în special;
- organizarea și desfășurarea activităților de promovare, publicitate și de marketing;
- efectuarea de cercetări de piață în domeniul turismului;
- organizarea de conferințe tematice, seminarii, mese rotunde, expoziții și târguri turistice;
- prezentarea regiunii la expoziții internaționale de turism;

- furnizarea de informații pentru turiști;
- dezvoltarea și punerea în aplicare a programelor și proiectelor de dezvoltare a turismului;
- muncă axată pe îmbunătățirea calității serviciilor turistice.

Problema distribuției proporționale a centrelor de informare turistică din regiune este de cea mai mare importanță. O atenție deosebită ar trebui acordată înființării de centre de informare turistică în locurile cu o mare concentrare de turiști, precum și disponibilitatea acestor centre în locuri cum ar fi stațiile de cale ferată, aeroporturi și stațiile de autobuz. Printre alte funcții ale unor astfel de centre pot fi, de asemenea, colectarea și diseminarea de informații despre regiunile și țările partenere.